

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

4. De dispensatione voti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

56. Si ex mutuo pacto convenient conjugari, si in ipsis invenientur non revocare votum, v.g. Casu invenientur vel Religionis, an adhuc possint pacto ex utroque confusione reflexo, sibi votum invitem irritare; Vide quod Bannez lib. 4. in Dec. c. 34 n. 25. & lib. 9. de matr. d. 40. a. 2. Cfr. Pal. t. 2. tr. 15. d. 2. p. 6. n. 6. nos enim ad Annuntiam, notram de suis Votis resolutionem nimis diu agitant, regredi tempus monet.

Difficultas Sexta.

Ad Repetitio Votorum facta ab Antonio, obster, ne ea irritari valeant.

57. Dicimus Antonium ideo capite ratificasse sua vota, quia exstinguitur post irritationem a suo Patre exhibitum, adhuc illis obstringi: id nunc expendimus.

Dico primo. Ex eo, quid votens velit, vel incipiat ex quo votum facere, vel alias factum, non censetur illud rauum facere, seu confirmare. Ita Val. 2. 2. 4. 6. Lell. lib. 1. c. 40. dub. 14. num. 83. Ratio est, quia sola voluntas exequendi, in modo exequio ipsa, non potest precedenti voto obligationem novam inducere. Unde, si quis votum aliquod tractum habens successivum, ut quod fiducie elemosynam distribuere, singulis Sabbatis jejunare, &c. & obseruasset, haec vota aliquandiu; si deinde votum fuisse nullum, vel irritabile, compereget, non propterea immutaretur ex illa obseruanta votum, nece-
sitate condonaretur, vel in irritabile redderetur.

58. Dico secundo. Quamvis votum sapissimum quis immutaret, seu repetieret, non ideo illud ratificatur. Ita Nav. 12. n. 7. Lef. lib. 1. Sanch. lib. 4. in Dec. c. 30. a. 2. 38. Ratio est, quia id nihil aliud fuit, nisi prius vinculum approbat, non vero de novo suscipere: quare si illud in initio ab initio erat, infirmum remanebit.

59. Dico tertio. Tria requiruntur ex parte voten-
tis: 1. etiam voti obligatoriam ratificationem. Primò, ut votens sit consensu debilitatis prioris voti. Secundò, ut velit de novo se obligare firmiter, perinde ac si nunc quoniam obligatus fuisset. Tertiò, ut ita dispositus, voce, vel latente vota præterita reperatur, seu certe approbat. Ita idem. Ratio cui haec requiruntur, est, quia se-
cundus remanent præterita vota ad protius modo, quo ante erat his positis, novam obligationem sine du-
bitatione contahant, necesse est.

60. Si immemor quis votorum ante emissorum, de-
nitio, & non ex vi prioris obligationis votum emitat, tunc erit votum enim votum recens suum novum obli-
gationem independenter ab antiquis, patit. Ita idem.
Dixi a. 5. 9. (ex parte voten-
tis) nam in nonnullis votis,
ut in solemissa professione, sicut etiam accidit in contrac-
to matrimonij, haec tria sufficiant, accidente et par-
te Religionis, vel alterius contrahentis acceptatione, &
qua ratione accedere possit, vel accessu presumatur
vite de professione apud Cfr. t. 16. d. 2. p. 5. de matrimo-
nio apud Sanchez lib. 4. in dec. c. 30. n. 38.

61. Consequitur manifeste ex his, Antonium per
repetitionem suorum votorum, de quibus est sermo, vel
per assumptionem status Religionis, vota priora in impu-
bitate emissa, nequam ratificasse: quia eorum repe-
tatio, in modo exequio, in errore validitatis suorum
votorum infirmo factis fundamento nitiebatur, ut ex pro-
positione casus initio n. 3. clare constat; quare nunquam
poterit, si vivat, vel valide probabilitate ejus vice Tutor,

Conclusio.

Concludamus ergo breviter, Antonium regressum ad
fazolum, liberum esse, tum a voto Religionis, tum a
voto distribuenda elemosyna, emissis tempore impuber-
tatis. Ratio principia est, quia haec ejus genitor legitime
irritavit, nec ipse filius postea ratificavit valide. Ade-
de, etiam Pater non irritaverit, posse nunc a Patrio
Curatore utrumque votum irritum reddi; cum ea vota
fuerint emissa tempore impuberitatis, quae irritare potest
pater, si vivat, vel valide probabilitate ejus vice Tutor,

Pars I.

seu Curator, & denique, aliis deficientibus, Mater, quæ
omnia ex dictis patent.

3. IV. De dispensatione Voti.

Quid sit, & qualis esse debet dispensatio.

1. Tunc dispensatur Votum, cum is, qui potestatem
tem habet, illud Dei nomine absolute relaxat;
seu remittit. Ita DD. mox c. nam si aliquid voti subro-
get, tunc dicitur commutare; vel certe, si quod subro-
get, minus est, quam quod voto fuerat promissum, dicitur
dispensationi intermisere commutationem.

2. Hinc vides irritationem, quia sit a potestate do-
minativa, quæ quis suo nomine potitur, validum esse;
etiam si sine causa: dispensationem sine causa non
illicitam modò esse, sed invalidam, quia sit a potestate
potest, quam habet Superior nomine Dei; Deus
etiam non approbat solutionem voti, temere, & sine ra-
tione factam. Ita S. Thom. Navar. Sotus, aliquis, quos
sequitur, citatque Suar. lib. 5. de voto. c. 17. n. 2.

3. Quid, si bona fide data est dispensatio, & deinde
invenitur fuisse sine sufficienti causa, validam erit. Af-
firmat Lef. lib. 2. c. 40. a. 27. n. 119. & Sanch. lib. 4. in
dec. c. 44. num. 10. sicuti validam etiam erit, si dispensatio fuit
cum causa dubia, & ut sic explicata; sed deinde inveni-
tur nulla fuisse. Ratio est, quia pertinet ad Dei benigni-
tatem approbare, quod bona fide concessum, & accepta-
tum fuit, Negat Cfr. Pal. t. 3. tr. 15. diff. 2. de voto p. 9. n. 4.
putans votum obligare, ubi comperta fuerit causa in-
sufficientia: ratio est, quia vero tunc nulliter Superior
operator est: utraque sententia est probabilis: ut be-
nignior: atque adeo, quia suavitati regimini Ecclesia
est conformior, lubenius excipitur. Quoā sic dicimus
de dispensatione, digendum proportionaliter de com-
mutatione.

Porta tria breviter, ut in materia Juramenti fecimus,
sunt hic examinanda. A quo, ob quas causas, & quæ
Vota dispensari possunt.

A Quo.

4. Pontificem Summum in omnibus votis dispen-
sandi potestatem habere, nimis certum est. At Archie-
piscopos consummatus, licet nondum consecratus, & non
dum accepto pallio, Episcopos item solum consummatus
(sed utique post acceptam possessionem, ex cap. in-
junct. de cler. inter extrav. cap. Azor. p. 2. lib. 3. q. 9.) Ca-
pitulam, Sede vacante; Abbatibus, qui juridictione Epis-
copali gaudent; Legatus Pontificis in sua Provincia;
Prælati Ordinum exemptorum; Penitentiarius Summi
Pontificis in votis non reservatis; (quæ haec sint, dicam
mox num...) respectu suorum subditorum habent potes-
tatem ordinariam ad dispensandum. Ita Sanch. lib. 3. a. 8. a.
n. 4. Delegatis vero habent: Primò, Vicarii Episcopi;
vel Capituli, Sede vacante: modò adertas debere dele-
gationem esse speciali, cum non sufficiat ipsa Vicaria-
tus constitutio. Ita Sanch. lib. num. 1. Merolla t. 3. d. 7. c. 6.
d. 17. & c. 7. n. 33. Secundò, ij, quibus prædicti Pontifex,
Episcopus, &c. commiserint. Parochum ex se non puto
habere ullam potestatem in dispensandis votis, ut & in
juramentis: Sic Sanch. lib. 8. de matr. diff. 9. n. 27. Nec
enim is possit aliquid in dispensatione jejunij, vel operis
servilis die festivo, ut suo loco dicemus; non tamen in
prædictis, quia pro jejuniss & operibus introducta est
consuetudo, ut Parochi possint; non vero pro votis, &
juramentis.

5. Archiepiscopos, quoad Episcopos sibi suffraga-
neos, habet potestatem ordinariam dispensandi in votis,
nullam vero quoad ipsorum suffraganeorum subditos,
nec dum eos non visitat, nec dum visitat: si Sanch. lib. 4.
in dec. cap. 3. 8. a. 9. Illud Archiepiscopo non denegatur,
ut scilicet possit dispensare predictis suffraganeorum
subditis in eo casu, quo alicui Episcopus, causa sub-
stente, denegaret, in justè voti dispensationem, via
apud Avilam, Henr. Laym. lib. 5. tr. de voto. c. 8. n. 7. aliis-
que pessim.

O 2

6. Sed

6. Sed quis dispensabit Episcopum in suis votis; Respondeo, vel Archiepiscopos, cuius est suffraganeus, ut modo dixi, vel poterit ipse secum dispensare, vel de- nique committere suo Confessario, ut etiam extra Con- fessionem dispenset. Pari modo, Praelatum inferiorem regu- larem dispensabit Superior, v.g. Provinciae Recep- tem: vel ipse Receptor sibi; vel denique committat suo Confessario, ut id etiam extra Confessionem faciat: Ra- tio horum omnium est; quia, cum non repugnet hanc jurisdictionem dispensandi exerceri in eipsum, sive me- diate, sive immediata, cum haec sit voluntaria, & non contentiosa, nec ex se sit Sacramentalis, quia requirit distinctionem personarum; & ex alia parte dicti Praelati habeant plenam dispensandi in votis jurisdictionem, nec, quoad hoc, restrictam, ut supponimus, non est a no- bis restringenda. Ita Sanchez latè lib. 8. de matr. d. 3. contra Suar. tom. 2. de rel. lib. 6. de voto, cap. 11.

7. Quid de iisdem Praelatis exemptorum, quoad suos Novitios? Respondeo: hos posse suorum Novitiorum vota dispensare, vel commutare probabilis est, cum Rod. Lef. Bon. Sanchez apud Castr. d. 2. de voto, p. 10. n. 3, quia in eos habent omnem potestatem jurisdictionis, domi- ipsi sunt subditi; esto non habent potestatem dominativa, unde corum vota irritare non valeat. Nec tam- men iisdem Novitios negatur posse ab Episcopo (certe) in cuius Diocesi domiciliū habent, ex Sanchez lib. 4. in Dec. cap. 3. n. 19. dispensari; quia ante professionem, non desinunt esse Episcopis subiecti.

8. De Praelatis, & Confessariis ceteris Regularibus, quoad facultates, cum Religiosi nullam habeant jurisdictionem ordinariam in corum vota, an nihilominus ha- beant delegatam ex privilegiis, mox ex citandis a n. 46. colligetur.

9. Superest innuere aliquid de Abbatissis. Afferro Abbatissas non posse dispensare, nec commutare suorum Monialium vota, licet eadē (quod est plus) possint ir- ritare. Ita Rodri. in comp. resol. 2. num. 12. Sanchez lib. 4. in Dec. c. 39. n. 7, alioque. Ratio est, quia irritatio provenit a potestate dominativa, quā ipsa gaudent in subditis (non verò in Novitiorum, ut supra, c. 1. c. 5. n. 33. diximus) at dispensatio, & commutatio ortum ducit a potestate jurisdictionis, quā de facto carent Abbatissas.

Ob quas Causas.

10. Regula generalis, & brevis esto: illa cause sufficiunt, quae obstant executioni voti. Sed ecce nodus. Ecquenam sunt ejusmodi? Non valet id melius dignisci, quā prudentis arbitrio; quod certè lucem concipi ex examine aliquatum, ex quibz cetera poterunt non difficulter expendi, quas jam subjicio.

11. Primitio tamen, Primi, quando causa, considerata gravitate voti, etiam ipsa gravis est, vel plures leve satis gravem constant, absolute concedi posse dispensationem, quando adest quidem causa, sed expensis omni- bus, non adeo sufficiens, tunc admissandam aliquam esse commutationem, hoc est, subrogandum aliquid operis boni, quod dispensandis iudicio voti gravitatem compen- satis prudenter possit.

12. Primitio secundum, stante causa, obligari Prae- latum ad concedendum dispensationem. Ita Sanchez Castr. citandi, alioque passim: quia potestas dispensandi ipsi data est ad subditorum bonum; ut contra dispensare in voto gravi sine causa, est morale, ex Sanchez. in Dec. c. 45. n. 3, quia juxta dicta n. 2. usurpat authoritas sibi nō concessa. Porro causa ad dispensandum sunt sequentes.

Imperfetta Deliberatio.

13. Haec sufficiunt dat causam, etiam sola. Ita Suar. de Rel. 1. 6. de voto, c. 17. n. 8. junctio n. 14. Castr. 1. 3. de voto, p. 9. c. 6. contra Val. ibid. cit. quidquid aliqui Doctores dicant, qui ad sufficienciam petunt, ut præter imperfecta deli- beratione, adsit alia causa, quale esset, v.g. periculum vio- landi votum, magna ejus difficultas, &c. Ratio, quod sola sufficiat, est; quia hoc ipsum periculum violandi, magna-

que difficultas, quæ ab iis Doctribus requiruntur, regu- lariter interveniunt, vel timentur in eo, qui minus voluntarii, per imperfectam pessime deliberationem, vovit.

14. Potest autem ejusmodi imperfecta deliberatio- tribus modis evenire: Primi, ratione etatis, ut cum quis in pupillari, vel minus capaci aetate votum emisit; poterit enim tunc votum etiam fine commutationis ad- missio dispensari. Sic Castr. lib. n. 8. Sanchez. l.c. 50. & lib. 8. de matr. d. 20. n. 13. Ratio est, quia benignitas est Dic non sit rigidè acceptare votum in tenera aetate concep- tum, ut nequeant Superioris remittere. Quod autem imperfectio est etas, eo major erit causa, quia de ma- jore involuntario timeratur.

15. Secundum, cum Sanchez lib. 4. in dec. c. 45. n. 30. Castr. l. 7. n. 9. ratione turbatio mentis, ut cum quis ira, tristitia, metu oppressus, imprudenter votet. Huc facit ex Laym. lib. 4. n. 4. & 8. n. 5. faciliter, seu levitas vovendi, ut confu- vit esse in feminis, alioque timidae naturæ. Ratio est, quia in ejusmodi non omnino voluntariis votis, non est muta affectio ad rem promissam; quare semper aderit periculum illa violandi.

16. Hinc, si quid vovisti ob timorem mortis, v.g. nau- fragii, vel cuiusque alterius mali, dispensationem im- petrare, licet vales: nam tamen hic timor non sit in- cursus ad extorquendum votum; præstat tamen regulariet, ex Sanchez lib. 3. Castr. l.c. n. 9. sufficientem causam dispensationis: quia cum immatura deliberatione sic vo- veri solet. Dico (regulariter) si enim matura fuit deli- beratio, jam non erit ex hoc capite causa sufficiens. Si ve- rò vovisti ex timore incusso ad extorquendum votum, cau- sa sit dubius habet sufficientem, ex Sanchez lib. n. 32. imo etiam timor levius fuerit; probabile esse votū tunc non obligare, adeoque non egere relaxatione, sup. lib. 1. c. 2. n. 3. diximus.

17. Testio, ratione erroris, vel dolii in causa im- pulsiva voti. Ita Castro Pal. l.c. n. 10. (nam si sit error in causa finali, vidimus supra, cap. 13, quia ratione votum sit irritum) vel in aliqua voti conditione. Ratio est, quia error, vel dolus minus sine dubio voluntarium; licet fa- teat admissandam hic esse aliquam commutationem; quia votum jam supponit, quod principale, satis esse voluntarium.

Difficultas notabilis exequendi votum.

18. Si haec non fuit prævisa, quamvis non sit tanta, ut bolere possit obligationem voti; tamen ad benignitatem Dei spectat, ut saltem sit causa dispensandi: sic Sanchez. Castr. c. 6. citas l.c. n. 13. Si vero fuit prævisa, refugunt ali- qui concedere esse causam sufficiemtē, tamen regulariet sufficiemtē esse; quia semper multo difficultior ap- prehendit res, quando ipsa executio, quam quando re- mota, providetur facienda. O quoties dum mente, & co- citione soli præliamur, in quaē menti obvia pericula inimicorum; ad quorum tamen primum occursum statim ex- pellefimur, & terga etiam nolentes vertimus!

Dannum temporale: ubi, quid de Eleemosyna?

19. Voti executio tibi causa est danni, vel tui, vel publici, vel tuae familie, &c. sufficiente causa instructus, dispensationem voti petis. Sic Sanchez. l.c. c. 49. n. 50. & 51. Castr. l.c. n. 13. & 16. Hinc longæ peregrinationes, au- stera jejunitia, si te, vel familiam notabilitatē lēdant dant sufficientem causam; quia tibi providere, vel familiæ, ad charitatem pertinet, pietatemque. Huc reducitur causa dispensandi in castitatis voto, ne quis castè vivens morbo continuo forte divixerit, ne familia illius pereat, ne inimicis graffentur inter Cives, quando dis- pensisato voto, illis malis matrimonio occurri speratur; Si causa est merē temporalis, ut accidit in dicto morbo, illis familiæ conservatione, &c. ut ipso non omnino sufficiente, semper erit aliqua commutatio admissanda; sic enim in praxi servat sacra Pœnitentiaria. Ita Sanchez. l.c. c. 51. & 52.

20. Quid de larga eleemosyna, datne ea causam dispen-

Ratio præcipua sit, quia ejusmodi opus submissum nec ex se est reservatum, nec ex Pontificis nova reservatione.

35. Dices; At per regulam Juris leg. unica, C. de re uxoriarum actione, cap. Ecclesia 1. m. lite pendente: Subrogatum sapit naturam ejus, cuius loco subrogatur. Sed tacilis est Responsio, id verum esse in favorabilibus, non in adversis. Alias responsiones vide apud Sanchez lib. 4. in Dec. c. 46. & Castr. Pal. t. 3. tr. 1. 5. d. 2. de voto, p. 111. n. 5.

An jejunium subrogatur voto Castritatis perpetuæ, scilicet perveniente anno sexagesimo etatis, & familia. Vide infra, lib. 4. c. 5. de Iesu, §. 7. a 129.

Vide etiam de Lugo lib. 4. Resp. mor. 41. ubi recte non potestem commutationem, vel dispensationem materia subrogatae cuilibet voto, multò magis reservato, debere explicare ipsum votum; ut scilicet dispensans, vel commutans gravitatem vinculi cognoscat, nec plus aequo de promissione temere remittat.

Vota reservata, an aliquando ab inferioribus Papa dispensatur?

36. Tertia difficultas. An adit aliqua exceptio, ita ut Episcopus, aliquis similis jurisdictionis, valeant in aliquo eventu dispensare, vel statim commutare vota reservata? Assero aditum quatuor. Prima habetur à necessitate, Secunda ab imperfectione voluntarij, Tertia à consuetudine, Quarta à privilegio: habe de singulis.

Necessitas.

37. Petrus voto Castritatis astrictus Bertam virginem violavit, cuius honor, nisi Petrus eam ducat, nequit reparari. Tamen expectanda sit Summi Pontificis dispensatio, statim interim, ne à cognatis alterutrius res impediatur. Idem erit, si Petrus morti proximus, ni Bertham ducet, relinquet filios ille, utimmo, vel orientur graves discordia inter cognatos, vel familia. Porro tunc inferior Papa verbi gratia, Episcopus dispensare? Respondeo cum Less. Suar. Pont. Barb. Sanch. apud Castro Pal. d. i. f. 2. p. 12. n. 4. posse ex præsumpta Pontificis voluntate; sic enim bonum Ecclesiæ regimen postulat, ut in extraordinariis hujusmodi urgentibus causis non defit remedium. Hanc potestatem non concedi privilegiatis, mox dicam n. 49.

38. Nota duo. Alterum: Si posset esse recursus ad aliquem, cui specialis facultas a Papa dispensandi in reservatis commissa fuisset, non posse tunc Episcopum docet sententia communior. Ita idem apud eundem n. 5. quia tunc non esset urgens necessitas, jam enim in promptu esset, qui adiri posset: At probabile puto, etiam tunc Episcopum posse. Ita Hent. lib. 8. de pœn. 10. n. 1. & lib. 12. de mai. c. 3. n. 1. Aivil. de cens. 2. p. 7. d. 1. d. 6. not. 4. alioque; quia per accidens est, quod ejusmodi potens delegatus præstato sit; nec inde tollitur ab Episcopo potestas, quia valde ampliæ gauder in casibus hinc necessariis.

39. Alterum: Potest tunc Episcopus id dumtaxat, quod necessitas postulat, & non amplius, quare mortua haec uxore, verbi gratia, non licet Petro aliam dictere; atque si idem fornicietur, si polluat, si adulteret, addet hujusmodi peccatis peccatum contra Religionem, id est, contra proprium votum; quia hoc non fuit dispensatum, nisi ad effectum illius peculiaris matrimonij.

40. Quid, si periculum, quod imminenter, esset spirituale, v.g. rationabilis saepe timor violandi votum, dum expectatur Papa rescriptum? Respondeo, multò magis judicandum propter eandem posse Episcopum: Ita idem apud eundem Castro Pal. l. c. n. 4. sed puto hunc casum, præsertim in nostris regionibus, non valde Româ distantibus, carum fore; quia non longa est mora, quâ te continevere debeas.

Imperfectione voluntarij.

41. Si Votum reservatum, v.g. Castritatis emitatur ex mente, etiam levi, incusso ad extorquendum votum, quamvis ex sententia aliorum sit validum (nam in probabilissima non esse validum, supr. nos docuimus) non esse

tantum reservatum idem fatentur. Ita Nav. cap. 12. n. 69. Less. lib. 2. c. 49. d. 18. n. 127. quia votum per injuriam extoratum non præsumbitur ita à Pontifice approbari, ut reservatum velit, ne scilicet is iniuriant favere videatur.

Gutierrez lib. 2. Canon. questionum, c. 12. n. 49. alioque apud ipsum, omnia vota reservata emissa ab iis, qui sub dominativa potestate vivunt, posse putant ab Episcopo dispensari; quia si irritari possunt ab iis, quibus subduntur, non est credibile Pontificis ea sibi reservare voluisse. Secundum quia potestas irritandi est satis diversa à potestate dispensandi, unde, non valet illatio tunc ab alia; nec Sanc. nec Suar. nec Castro Pal. d. 2. de voto, p. 12. n. 12. citans Suar. Sanc. eam sententia admittunt, nec igitur ego.

Consuetudo.

42. In iure nulli, ne Legato quidem à latere, ex Caltr. thid. n. 1. concessa est facultas dispensandi in prædictis quaque reservatis. At concessâ ait alicui ex legitima consuetudine? Invenio Episcopos, similique jurisdictione fungentes, posse ex consuetudine ob incontinentiam periculum dispensare ad petendum debitum ei, qui castritatis votum emisit, si sit conjugatus: Verum id clarior indiget explicatione, quam sequentibus dictis jam subdo.

43. Dico primum. Ei, qui cum sit solitus, emitit castitatis votum, nullus nisi Summus Pontifex dispensare votum potest, nec absolute, nec ad effectum contrahendi matrimonium. At si idem, non obtenta dispensatione, nihilominus (certè cum peccato) contrahat matrimonium (quod certè est validum, quia supponimus hoc esse votum castitatis simplex) etiam nondum consummavit, poterit Episcopus dispensare ad petendum debitum, manente voto firmo, quod cetera alia, v.g. ad non fornicandum, ad non se polluendum, ad castitatem servandam, mortuo conjugi, &c. Atque hic est casus, qui ex consuetudine concessus est prædictis Papâ inferioribus, ex omnium sententia.

44. Dico secundum. Ei, qui post contractum matrimonium votum castitatis emisit sine licentia conjugis, qui non cessiteri juri petendi, potest Episcopus dispensare; sed tunc non dispensari, nisi iure proprio, cum hoc non sit votum castitatis absolutè, sed partialiter, scilicet non petendi debitum: absolutè enim castitatem nulliter votet conjugatus, cum is reddere semper debitum ex obligatione iustitia teneatur.

45. Dico tertium. Ei, qui castitatem vovit cum licentia conjugis cedentis juri petendi, vel quod idem est, si conjugatus, qui inquitu consensu idem votum castitatis emisit, quoniam aliqui negant, posse Episcopum dispensare, quia si tunc tenetur non cohabitare simili, atque adeo non habent periculum incontinentia, quod est radix prædictæ consuetudinis; tamen probabile judeo posse, quia vivente conjugi, quoniam in alia domo, semper subest incontinentia periculum. Multò magis, quia cito hoc periculum fuerit radix, tamen occasione illius inducit est absoluta consuetudine, quâ in conjugatis possit modo prædicto ab Episcopo dispensari: pater, quia si esset ob solum, præcibusque periculum, non esset diversa hæc potestas consuetudine inducta, ab ea, quam urgente necessitate spirituali habent Episcopi, de qua diximus n. 40.

Privilegium.

46. Ex Privilegio posse Mendicantes, qui quinque con facultatum sunt participes, vota omnia secularium ad se accedentium, præter illa quinque reservata, dispensare, vel commutare, notum est omnibus. Tria autem ejusmodi privilegia reperio.

Primum est Pauli III, in comp. priu. Soc. Iesu; v. Com. mutationi, n. 1. concedetis Confessariis Societatis Iesu, posse commutare omnia vota, exceptis prædictis quinque. Et quidem Noster Pater Generalis hanc facultatem omnibus Confessariis iuxta Tridentinum approbatis communicat.

47. Secun-

non in eorum locorum devotionem, sed ad alium finem emissis. Ad finem devotionis præsumitur, si de fide alio expresse non cogitur.

XXII. Voto non petendi dispensationem ab alio, quam à Summo Pontifice.

XXIII. Voto reservato penitenti, & conditionali, ob conditionem de futuro. Sed ex Ascanio Taburino loco cit. non dum implera conditione, at ex me, alii que, ut supra n. 32, vidimus, etiam post eam impletam.

Hac ex Ascanio Tamburino, qui *ibid. quest. 9.* addit, eum qui obediuit à Pontifice voti dispensationem exequenda, ab Ordinariis voti, inquam, cui valeat Praelatus inferior, vel Religiosus dispensare, posse huic gratia Pontificis renuntiare, & illam habere à Praelato hujusmodi, vel Religioso. Quod si Pontifex nolit dispensare, non paterit alius inferior nisi nova superveniente causa ex S. I. lib. 8. de mar. d. 14. n. 5.

Non sunt tamen hic tria praetemittenda. Primo, dispensationem inter potestatem Episcoporum, & Religiosorum. Religiosi enim nunquam possunt propter urgentem necessitatem dispensare in aliquo ex quinque votis reservatis. At Episcopi possunt in omnibus quinque, si quando urgeat necessitas, atque. Pontifex non possit. Ratio differentia est, quia potest dispensandi ex vi urgentis necessitatis, fundatur in jurisdictione ordinaria, quam habent Episcopi; at quoad seculares, hac non fruuntur Religiosi.

50. Rufus Mendicantes possunt exercere sua dicta privilegia circa omnes Fideles ad se accedentes, agunt enim Summi Pontificis nomine: at Episcopi, qui per suam jurisdictionem agunt, extra suos dicentes annos se extenderne nequeunt.

51. Præterea Episcopi possunt suam potestatem dispensandi, & communiandi aliis delegare, quia in ipsis haec potestas est ordinaria: an Mendicantes non item, quia delegatus non potest sundelegari, si ejus sit industria electus, Adyerto tamen cum Pellizar. l. c. num. 143, cit. Laym. lib. 4. tr. 4. cap. 8. num. 27. possit Religiosum haec uti forma cum suo præsidente: *Commuto tibi hoc votum in opera, que vir ille deo tibi designaverit, cuius sententia voto te stare: posse, inquam, quia id non est delegare, sed prudentia alterius uti ad statuendum materiam subrogandam.*

52. Convenient tamen primò, quod utrique possunt vota commutare, vel dispensare extra Sacramentum Confessionis: sic Sanch. l. c. alii, imò & absentiis, ex Pelliz. l. c. 170. quia nec pro Episcopis à jure ullo, nec pro Religiosis à clausula ulla exercitium ejusmodi potestatis ad forum Sacramentale restringitur.

53. Secundò, quia diximus supra n. 32. Vota conditionalia, & penitentia non censeretur reservata, id est hic consequenter advertimus illa omnia tum ab Episcopis suo jure, tum à Religiosis per privilegia posse dispensari, vel computari: id quod certè amplissimam potestatem continet, ut considerari patebit.

54. Tertiò; quia item diximus num. 42. ex consuetudine posse Episcopum dispensare votum castitatis conjugati ad petendum debitum; cum Regulares habent, ut modo diximus num. 47. privilegium dispensandi ea, quæ potest Episcopus, consequenter idem Regulares poterunt cum conjugatis, quod possunt Episcopi; idque non solum ex vi privilegij *viva vocis oraculo*, de quo dictum est num. 48. sed etiam ex vi privilegij Bullati dicti n. 47. Sic Sanch. Hurtadus, Henriquez, Rodriq. Cord. quos citat, sequiturque Quintanad. tr. 9. sing. 2. 3. & 4. Scio id negari ab aliquibus, quia (inquit) Episcopus non dispensat in hoc ex iure ordinario, sed ex consuetudine: scio, inquam, id, sed immixtum. negatur. Privilegium enim Mendicantium dicit, posse eos dispensare, in votis, in quibus potest Episcopus; & quidem recte omnes declaramus, in quibus potest ex vi jurisdictionis, nec solum ex vi necessitatis urgentis, quando non ex vi suæ ordinariæ jurisdictionis, sed ex præsumpta voluntate Pontificis dispensat.

On 4 At

164 Explicationis Decalogi Lib. III.

At Episcopus, posita dicta consuetudine, jam ex vi ordinariae jurisdictionis acquisitione per consuetudinem dispensa, ergo poterunt Regulares: Consuetudo enim dat jurisdictionem ordinariam, ut probat Sanchez lib. 8. de mar. d. 12. n. 4. cum contingat, de foro competenti.

Quid possit fieri circa aliqua vota respondeat. Bullam Cruciatam, vel per Iubileum, insinuabitur mox §. 5. n. 1.

Facta dispensatione, an quis possit redire ad prius votum, dicetur item mox §. 7.

§. V. De commutatione Voti.

Quis commutandi potestatem habeat?

1. **H**abent finis dubio commutandi vota potestatem. Primo, omnes Superiores jurisdictione Episcopali potentes, Secundo, omnes Regulares, ut diximus a n. 47. Tertio, omnes Confessarii per Bullam Cruciatam, vel per Iubileum electi, modo n. 11. mox dicendo.

2. At enim vero: eo ipso, quod quis potestatem habet dispensandi, ceterum habere potestatem commutandi; Respondeo ita: quia quibus conceditur majus, concessum intelligitur & minus in eodem genere rerum: juxta illud: Cui licet, quod est minus, licet, quod est minus. Ita Sanchez lib. 4. in dec. c. 49. n. 28. Castro Pal. d. 2. de voto, p. 14. & tr. 25. d. unica, de Bulla Cruc. part. 10.

Quid contraria coipsone quod quis commutare potest, potestne dispensare? Respondeo, non ita, quia major potestas nullo modo continetur in minori. Sic idem ibid.

De commutatione in maius.

Quis?

3. Non solum predicti Superiores, & Privilegiati sed quilibet potest suum votum non reservatum, nec tertio praedictis, in melius commutare. Ita Navarr. Cou. Sayr. Val. Suar. Sá, aliqui apud Castro Pal. l. c. d. 2. p. 15. n. 2. Katic et. quia melius bonum Deus acceptat loco minoris, ut potest sibi gratius. Certè id non accidit in hominibus, quibus non eo ipso, quod aliquid melius est, placet magis. Regula autem ad discernendum, quodnam sit opus melius, videatur infra c. 17. §. 4. n. presentim 23.

Quis?

4. Omnia vota præter verè reservata, & præter ea, quæ in utilitatem terrij. causa sunt, & ab eo acceptata, potest quis, in evidenter melius commutare. Ita Navarr. Val. Sayr. Sá, Suar. Sanchez. aliqui apud Castro Pal. l. c. d. 2. p. 15. n. 2. Dixi primò (præter reservata) non enim quis, v. g. peregrinationem Romanam fui in quodcumque aliud commutare, ne in aliud quidem reservatum, v. g. castitatem potest. Ratio est, quia eo ipso, quod votum est reservatum, subditus Superioris arbitrio, & non votantis dispositioni relinquitur. Excipe, nisi commutatio fiat in ingressum Religionis; quia propter humanum perfectionem status Religiosi, potest quilibet votum in illum mutari; quam exceptionem fecit Pontifex cap. scrip. 6. de votis; Rebus fructu non habent, qui temporale dissequum in perpetuum noscitur ob Religionis obsequium commutare.

5. Dixi Secundò præterea, quæ in utilitatem terrij, &c. non enim, ex Sayr. Suar. Less. apud Castro Pal. l. c. de voto, n. 2. si quis forte votum dare, v. g. pauperi huic determinato eleemosynam decem aureorum, ilque acceptaverit, potest in aliquorum sententia in aliud melius opus, v. g. in Missas permutare; quia tunc acquisitum est ius tertio, cui non semper, ut modo dixi, quod melius est, placet. Dico (in aliquorum sententia): nam ceterum vide, quæ docui c. 7. §. 6. n. 3. & mox infra docebo c. 17. §. 2.

6. Quid, si votum ejusmodi acceptatum non fuerit? Ajo cum ille, possit commutari, ut ex dictis supra §. 4. n. 29. manifestum est. Nam propterea, si Calicem huius Ecclesiae pauperi vovisti, nec ipsa, vel ejus Rector, aliusve legitimè acceptavit, potest pauperiori dare. Ita Sanchez lib. 4. in dec. c. 49. Less. 7. 6. Pont. aliqui apud Castro de voto l. c.

Ob quas causas?

7. Nulla causa ad explicatam commutationem in melius desideratur; siquidem, opus ipsum Deo gratius esse, facis causam præbe. Ita Navarr. Sayr. Azot. Laym. Sanch. Suar. alisque loc. cit.

De Commutatione in minus.

Quis, Quæ Vota, Ob quas causas?

8. Nullus, nisi qui potest dispensare propter Vota sive reservata, sive non reservata, in notabilitate minus commutare (enim sit in paulo minus, cum parum pro nihil reputetur, non minus, sed aequali moratur, reputabitur). Ratio dicti est clara, quia tunc admiseretur remissio partis voti, ac que ad eam dispensatio. Vnde etiam sit, ut causam ejusmodi commutationis in minus, eadem debeat esse, que sunt dispensatione, nempe obstante executioni voti suo loco, supra diximus. Quod si quis Superior, vel Delegatus ab ipso sine causa votum grave in notabilitate minus commutaret, v. g. Jejunium in quinque Pater & Ave peccatum mortaliter, quia usurpare authoritatem sibi non coelum, hoc est, potestatem dispensandi sine causa, non esse mentale diximus supra §. 4. n. 12.

9. Quid de validitate? Respondeo, Quando commutatio sit in minus, authoritate Prelati, vel Delegati per Bullam, Iubileum, privilegia, etiam nulla subsistente causa, valet computatio; concipit tamen votens graven obligationem supplendi id, quod deest ad aequalitatem materie subrogatae cum promissa. Ita Sanchez lib. 4. de voto, cap. 3. 1. Ratio est, quia contractus permutationis, sicut & venditionis, non annulatur ex inæqualitate pretij, vel rei cum re; sed solum estonus supplendi id, quod ad æqualitatem deest: ita proportionaliter in causa permutationis voti. Eadem ratio idem persuadet, si commutatio in minus sit propriæ authoritatis, sat enim erit implens, seu habere animus supplendi quod deest: vel certè res deat votens, ad prius votum. Hoc ex Sanchez, cui non in omnibus consentit Castro d. 2. de voto, p. 17.

De Commutatione in aequali.

Quis?

10. Constat ex dictis Episcopos, Episcoporumque jurisdictione potentes, item Religiosos ex privilegio, possunt etiam extra confessionem commutare vota non reservata in aequali, vel ex modo dictis n. 8. in quasi aequali.

11. Eadem, etiam extra confessionem, facultate potest Confessarius electus virtute Bullæ Cruciatæ; vel Iubilei: Verba Bullæ hæc sunt: Possunt eligere Confessorum, &c. & illis vota omnia, (ultramarii Castratæ, & Religionis dumtaxat exceptis) in aliquod subsidium hujus expeditionis per eundem Confessarium commutari possunt. Verba Iubilei: Possunt approbatos Presbiteros eligere qui valeant vota quæcumque ab eis emissa Castratis, & Religionis dumtaxat exceptis) in alia pietatis opera commutare. Ex quibus verbis vides ad dandum licentiam petendi debitum ei, qui cum castitatis voto matrimonium contraxit non se extenderet, nec Cruciatam, nec Iubileum: quia ea licentia est partialis dispensatio voti facti castitatis, quod hic excipitur.

An eleemosyna data ob Bullam Cruciatam, & an privilegium ipsum Iubilei, faciant, ut commutatio votorum licet, vel validè fiat in minus, similia; pertinent ad tractationem de Bulla, & de Iubile.

12. Iam vero, an quilibet propriæ authoritate possit votum utique non reservatum in aequali sibi commutare, celebris est quæstio: Negat Suar. lib. 5. de voto, cap. 19. n. 1. Sanchez. l. 4. in dec. c. 43. n. 12. alios citant, quibus ad Castro de voto, p. 15. n. 5. & communior sententia; quia quamvis opus subrogatum sit aequali operi promissum per votum: at eo ipso, quod hoc promissum, melius est, quam non promissum; ergo, si tunc quis commutare, convin